

6. *Маркосян А. В.* Юридические факты в семейном праве Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2007. 203 с.
7. *Ромовська З. В.* Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-є вид. К.: «ВД «Дакор», 2013. – 672 с.
8. *Красавчиков О. А.* Юридические факты в советском гражданском праве. М.: Госюриздат, 1958. 182 с.

Булгакова Олена Валеріївна,

*доцент кафедри державно-правових дисциплін та міжнародного права
Донецького юридичного інституту МВС України,
кандидат економічних наук, доцент*

ІНДИКАЦІЯ ДОВІРИ ДО ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В ГРОМАДЯНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Однією з найважливіших проблем сучасного суспільного розвитку є питання взаємовідносин держави та громадянина через формування ефективних національних та міжнародних механізмів забезпечення прав і свобод людини. Становлення громадянського суспільства в Україні відбувається через запити суспільства не тільки на односторонній захист прав і свобод людини з боку держави, а й на формування ефективних механізмів, які дозволяють громаді мати публічний контроль влади щодо виконання державницьких обов'язків. В системі публічного управління громада, як основне джерело влади, має певний рівень довіри до влади, який формується під впливом багатьох чинників та є комплексним показником якості державного управління щодо задоволення потреб людей в реалізації та захисті їх прав та задоволенні потреб на особистий та суспільний розвиток [1].

Для судової системи, яка здійснює свою діяльність відповідно до принципів верховенства права, довіра громадськості набуває якості джерела, яке здатне наповнити її суспільним смислом. Тому судова влада має розуміння, що така довіра є вкрай важливим підґрунтям, яке в цілому надає морального права і повноважень до застосовування чинні норми закону для досягнення законності та верховенства права [2].

Основною причиною значної кількості негативних явищ в суспільному житті можна назвати нерозвиненість інститутів громадянського суспільства та громадянської свідомості людей. Саме це в свою чергу знижує рівень довіри до органів державної влади, які часто не враховують інтереси громадян та громади (рисунк 1).

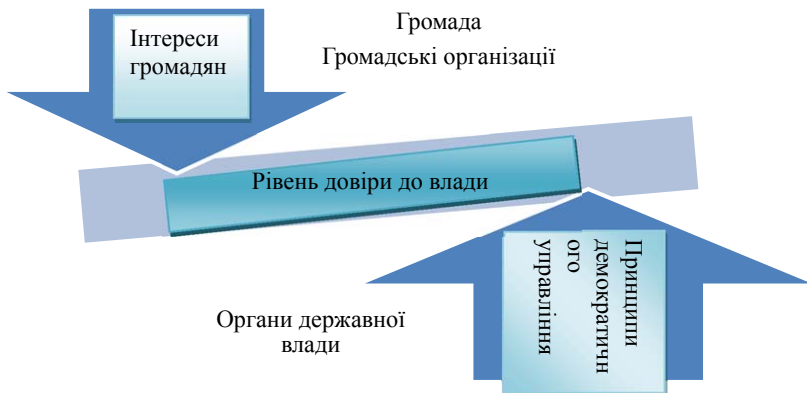

Рисунок 1 – Баланс рівня довіри до публічної влади

Становлення незалежної та неупередженої судової системи в Україні «неможливе без довіри громадян до судових процесів і рішень, без підтримки громадськості, що сприятиме виробленню ефективного зворотного зв'язку між державою та суспільством.

Таким чином, особливої актуальності набуває пошук шляхів, форм і методів взаємодії судів і громадськості, що здатні забезпечити діалогові відносини між державою та її громадянами, стимулюватимуть громадянську активність і, в кінцевому результаті, гарантують підвищення авторитету та довіру до судової влади» [3].

Низький рівень довіри населення до судової влади в Україні зумовлений і низьким рівнем довіри до влади взагалі, і водночас власним стереотипним сприйняттям суду і суддів. Можна сказати, що суди в Україні в цілому мають меншу довіру, ніж інші органи публічного управління.

Громадський контроль в кожній державі, яка вважає себе демократичною, є однією з найважливіших гарантій зловживань владою, недопущення узурпації влади та використання її на шкоду суспільства та держави. Найбільш важливим наразі є питання визначення значення та механізму впливу громадського контролю у судовій системі. Саме громадський контроль можна розглядати як найбільш поширений інструмент впливу громадянського суспільства на органи влади. Його можна реалізувати практично на всіх рівнях державного апарату інституцій судової влади [5].

Рівень довіри населення до судової влади залежить не лише від якості виконання судами основної функції – здійснення правосуддя, а й від того, якої якості інформація наповнює інформаційний простір суспільства про таку діяльність. Зауважимо, що український інформаційний простір насичений переважно негативною інформацією про суди і суддів, що безумовно впливає на зниження рівня довіри. Однак, результати досліджень свідчать

про те, що учасники проваджень схильні більше довіряти судам. Це надає можливості використання комунікаційних інструментів для підвищення довіри з боку тих людей, які не застосовували публічні послуги судової влади. Також важливим є формування практики позитивного досвіду спілкування з судами, що можливо досягнути через запровадження стандартизації вимог до процесу надання судових послуг [4].

Існують декілька моделей вимірювання рівня довіри населення до судової влади. Але всі їх можна згрупувати в дві групи, а саме: вимірювання рівня довіри з боку організацій професіоналів та оцінка окремими громадянами.

Перша модель вимірювання довіри населення до судової влади пропонує оцінювати довіру до судової влади на основі Судового Індексу [4].

Проведення вимірювання за такою методикою дає змогу оцінити кожен окремий фактор впродовж певного періоду та побачити динаміку його розвитку. За такою моделлю вимірювання рівня довіри до судової влади проводить Європейська Бізнес Асоціація в рамках визначення Індексу інвестиційної привабливості України.

Низький рівень довіри до судової системи, продовжує залишатися одним з головних факторів, який непокоїть бізнес та знижує привабливість України на міжнародному ринку як надійного партнера.

Модель вимірювання довіри до судової влади з боку професіональних об'єднань наочно демонструє відносно середній рівень довіри до судової влади [6]. Респонденти також визначили основні фактори, які негативно впливають на рівень довіри до судової влади і вони виглядають так:

- корупція та хабарництво в рамках судового процесу
- висока завантаженість суддів, що призводить до зниження якості рішень, які приймаються суддями
- неефективність та тривалість виконання ухвалених судом рішень
- неоднозначність законодавства
- низький рівень правової обізнаності суспільства
- незрозумілі процедури судового процесу.

Детальний аналіз факторів судового індексу за 2018 рік дозволяє стверджувати, що рівень довіри до судової влади з боку бізнес асоціацій знаходиться в середньому на задовільному рівні, оскільки майже всі показники мають оцінку в межах від мінімальних 2,69 балів за прозорість судового процесу, до максимальних 3,92 за доступність судових рішень [6].

Інша модель вимірювання рівня довіри до судової влади базується на інформації, яку отримано серед населення [4].

Можна виділити два основних напрямки вимірювання рівня довіри до судової влади: серед загального населення і серед осіб, що стикались безпосередньо з роботою судової системи. Отже, і моделі досліджень будуть будуватись по даному принципі.

З метою дослідження ставлення громадян України до судової влади, оцінки ними різних аспектів діяльності судів соціологічною службою систематично проводяться опитування [4].

Отримані результати свідчать, що населення в більшому ступені готове до активної участі в контролі суддівської влади через систему оцінювання кваліфікації суддів. Причому рівень тих, кому важко відповісти близький до 25%, тобто майже 75% населення не байдуже хто буде виконувати функції держави в захисті їх прав та свобод. Таким чином, за результатами оцінки думки населення, роль громадськості у формуванні судової системи повинна виконувати допоміжну роль.

Означені вище напрями досягнення та забезпечення суспільної довіри до судової влади можуть бути підґрунтям для формування методології оцінки ефективності судової влади в цілому та органів судової влади і посадових осіб. Напевно саме рівень довіри до судової влади може стати тим індикатором, який буде свідчити про ефективність публічної влади та загального поступу в розвитку державності. Але треба також встановлювати і обмежувальні показники, оскільки загроз у публічності судової влади не менше, ніж можливостей.

Література:

1. *Городовенко В. В.* Проблеми становлення незалежної судової влади в Україні: монографія. К.: Фенікс, 2007. 197с.
2. *Гурицька М. С.* Основні моделі взаємодії громадянського суспільства і держави : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. К., 2009. – 16 с.
3. *Давиденко В. В.* Соціальний діалог у громадянському суспільстві : монографія. Вінниця : ДП «Держ. картограф. фабрика», 2007. 358 с
4. Інструменти зміцнення довіри до суду. URL: <https://ces.org.ua/justice-trust/>
5. *Каблак П.І.* Взаємовідносини судової влади та громадянськості (правові і організаційні аспекти): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Львів, 2015. 211 с.
6. Соціальне опитування центру Разумкова. URL: http://www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=516.

